

λαδὴ ἐπιτροπὴν ἀνδρῶν δώδεκα ἐγκρίτων ἐπὶ συνέσει καὶ ἐμπειρίᾳ, οἵτινες καλούμενοι πρόβουλοι (¹) ἔλαβον μόνοι τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ δοκιμάζωσι προηγουμένως πᾶσαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου ὑποβλητέαν πρότασιν, ὥστε ἡ ἐκκλησία δὲν ἠδύνατο ἤδη νὰ συζητήσῃ εἰμὴ μόνον ὅ,τι προηγουμένως ἤθελεν ὑπὸ τῶν προβούλων ἐγκριθῆ, ἔξαιρέτως δὲ εἰς τοὺς προβούλους ἐπετρόλη νὰ προτείνωσι πάντα τὰ πρὸς κοινὴν σωτηρίαν ἀπαιτούμενα. Ὅθεν, τῇ ἐπιμελείᾳ αὐτῶν, περιεστάλησαν ἀμέσως πάντα τὰ διὰ τὰς τελετάς, τὰς θυσίας, τοὺς ἀγῶνας ἔξοδα ἐνηργήθησαν τὰ δέοντα πρὸς τὴν ἄμεσον κατασκευὴν νέου στόλου ὠχυρώθη τὸ Σούνιον ἵνα ἐξασφαλισθῇ τοῦλάχιστον ἡ διὰ θαλάσσης μετὰ τῆς Εὐβοίας κοινωνία, ἣτις εἶχε διακοπῆ, ὡς εἶδομεν, διὰ ξηραῶς ἀνεκλήθησαν πᾶσαι αἱ ἔξωτερικαὶ φρουραί, πλὴν τῆς ἐν Πύλῳ, διότι οἱ Ἀθηναῖοι ἐξηκολούθησαν κατέχοντες τὸ ἀξιόλογον τοῦτο χωρίον· ἐξεδόθη ἀμνηστία τοῦ ἐγκλήματος τῶν ἐρμολοπιδῶν καὶ ἀποκατεστάθησαν εἰς τὰ πολιτικὰ δικαιώματα αὐτῶν πάντες οἱ ἕνεκα τούτου ἐξορισθέντες, ὅσοι δὲν συνετάχθησαν ἀναφανδὸν μετὰ τῶν πολεμίων· ἐπὶ πᾶσι δέ, ἐπειδὴ διὰ τὴν ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων κατάληψιν τῆς Ἀττικῆς καὶ τὴν γενομένην ἢ ἐπικειμένην ἐπανάστασιν πολλῶν συμμάχων οἱ δημόσιοι πόροι ἠλαττώθησαν καὶ δυσχερῶς εἰσεπράττοντο ἐλήφθη τὸ ἀκόλουθον ἕκτακτον οἰκονομικὸν μέτρον. Ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου εἶχεν, ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ Περικλέους, ἀποφασισθῆ ὅτι ἐκ τοῦ τότε ὑπάρχοντος ἀποταμιεύματος τῶν 6.000 ταλάντων 1.000 τάλαντα θέλουσι χωρισθῆ, καὶ μείνει ἄθικτα, παρεκτὸς τῆς μόνης περιστάσεως καθ' ἣν στόλος πολεμίων ἤθελεν ἀπειλήσει τὸν Πειραιᾶ· ποινὴ δὲ θανάτου εἶχε ψηφισθῆ κατὰ παντὸς τοῦ τυχόν προτείναντος νὰ μεταχειρισθῶσι τὰ χρήματα ταῦτα πρὸς ἄλλον τιγὰ σκοπὸν· καὶ τῶν οἱ Ἀθηναῖοι δὲν ἐπέβαλον χεῖρα εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο καθ' ὅλα τὰ ἕκτοτε διεληθόντα εἴκοσιν ἔτη. Ἡδὴ ὅμως, εἰ καὶ δὲν ἠπειλεῖτο ἔτι ὁ Πειραιεύς, τὰ πράγματα εἶχον οὐδὲν ἥττον τοσοῦτο δεινωθῆ ὥστε ἡ ἐκκλησία τοῦ δήμου ὁμοθυμαδὸν κατήργησε μὲν τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου, τὴν ὑφισταμένην κατὰ πάσης περὶ χρήσεως τῶν χρημάτων τούτων προτάσεως, ἐψήφισε δὲ νὰ δαπανηθῶσι τὰ χρήματα εἰς τὴν προκειμένην κατεπείγουσαν χρεῖαν.

Αἱ συνεταὶ αὐταὶ διατάξεις παρήγαγον ἀποτελέσματα σωτήρια, καταπλήξαντα τὴν ἄλλην Ἑλλάδα, ἣτις ἐνόμιζεν ὅτι ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν δὲν θέλει ἀνάκνυσι ἀπὸ τοῦ βαράθρου εἰς ὃ ἐνέπεσεν. Ἐντὸς τοῦ 412 ἔτους 128 τριήρεις ἐξαπεστάλησαν ἐκ διαλειμμάτων εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν· ἡ ἐπιχειρήσασα ν' ἀποστατήσῃ Λέσβος ἀνεκλήθη· ἠττήθησαν δὲ περὶ Μίλητον οἱ πολέμιοι. Ἀλλ' ἡ ἀρχὴ τῶν προβούλων, ἡ συσταθεῖσα, περὶ τὰ τέλη τοῦ 413 δὲν φαίνεται ἀνανεωθεῖσα ἐν ἔτει 412, οὐ μόνον διότι ἦτο φύσει ἕκτακτος καὶ πρὸς τὸ ἐπικρατοῦν πολίτευμα δυσσυμβίβαστος ἀλλὰ καὶ διότι οἱ πολλοί, οἵτινες ἐν ἀκμῇ τῆς ἀμνηχανίας ἔτοιμοι ἦσαν εὐτακτεῖν, ὡς λέγει ὁ Θουκυδίδης, ἅμα εἶδον τὰ πράγματα διορθωθέντα ὀπωσοῦν, δὲν ἠθέλησαν φαίνεται, νὰ ἐξακολουθήσωσι φέροντες τὸν χαλινὸν τῶν προβούλων (²). Ἐν τούτοις ἡ πόλις ἠδυνήθη μὲν ἐπὶ τοῦ παρόντος ν' ἀνθέξῃ

(¹) Ὁ ἀριθμὸς τῶν προβούλων δὲν καθορίζεται ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου ἀναφέροντος ἀπλῶς (H 1, «ἀρχὴν τινα πρεσβυτέρων ἀνδρῶν», οἵτινες «περὶ τῶν παρόντων ὡς ἂν καιρὸς ἢ προβουλεύσουσιν». Ἐκ δὲ τοῦ Ἀριστοτέλους μανθάνομεν (Πολ. Ἀθ. 29) ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν πρώτων αἰρεθέντων προβούλων (τῷ 413-412 π.Χ. πιθανώτατα) ἦτο δέκα, εἰς τοὺς ὁποίους ὕστερον (πιθανώτατα τῷ 412-411 π.Χ.) προσετέθησαν καὶ ἄλλοι εἴκοσι («τὸν δῆμον ἐλέσθαι μετὰ τῶν προὑπαρχόντων δέκα προβούλων ἄλλους εἴκοσιν ἐκ τῶν ὑπὲρ τεσσαράκοντα ἔτη γεγονότων»).

(²) Τούναντίον, κατὰ Ἀριστοτέλην (Πολ. Ἀθην. 29) τότε ἀκριβῶς φαίνεται ὅτι εἰς τοὺς δέκα προβούλους τοῦ προηγουμένου ἔτους προσετέθησαν ἄλλοι εἴκοσι.